

Deníky

Definice a zařazení pramene:

Deník je písemným pramenem osobní povahy, dá se označit i za literární. Spolu s jinými prameny osobního typu se častěji označuje jako ego-dokument. Obsahem jsou soukromé záznamy z autorova života. Narozdíl od autobiografií a pamětních knih nebyl zpravidla určen veřejnosti a záznamy jsou v něm pořizovány krátkodobě po popisované události

Deníky se třídí podle **původce** (šlechtic, duchovní, prostý člověk) či podle **obsahu** (obvyklý deník, cestovní či válečný deník a jiné).

Historie:

Nejstarším pramenem podobným deníku je Mererův deník pocházející z Egypta cca před 4500 lety, který obsahuje několikaměsíční záznamy o převozu vápence. Dalšími podobnými prameny jsou záznamníky japonských dvorních dam. Na blízkém východě se deníky píšou od desátého století. Nejstarším deníkem se strukturou, jakou mají deníky dnes, pochází od cestovatele Ibn Banny z jedenáctého století.

Deníky, které začaly uplatňovat autorovu individualitu, vznikají v období pozdní italské renesance. Na českém území se první deníky (psané šlechtou) objevují od šestnáctého století. První užití slova deník (diary), které označuje denní zápisky, se objevuje v roce 1605.

V 19. století se začínají soukromé deníky i publikovat – prvním takovým byl deník Johna Evelyny, původně ze 17. století, vydaný roku 1818.

Obsah deníků:

Politické a společenské dění – volby, korunovace, vyhlášení válek atd.

Rodinné události – svatby, narození, úmrtí.

Záznamy o pohybu autora, z kterého je možno sestavit itinerář.

Meteorologické zprávy (záznamy o roční úrodě, povodních, bouřkách, suchých obdobích aj.).

Finanční a obchodní záležitosti – nákupy a výdaje pro domácnost či podnikatelskou činnost.

Význam deníků pro historický výzkum:

Deníky vypovídají o každodenním životě autora, o jeho zvyklostech, běžných denních činnostech atd. Kromě toho i o událostech z autorova okolí (například záznam v deníku Matyáše Borbonia o požáru osmi domů na Novém městě Pražském 27. září 1622). Dále mohou být využity při literární analýze dobových pramenů, při zjišťování úrovně vzdělanosti pisatele (Matyáš Borbonius si deníky jako vzdělanec vedl v latině) a zkoumání myšlenek a pocitů člověka dané doby. Využívání deníkových záznamů v historických výzkumech musí předcházet podrobná vnější a vnitřní kritika pramene.

Edice:

Borbonius z Borbenheimu, Matyáš (90. léta 16. stol. – 1622). Ed. Max Dvořák. Praha 1896.

Mařan Bohdanecký z Hodkova, Jan Nikodém: *Autobiografie Jana Nikodéma Mařana Bohdaneckého z Hodkova*. Ed. Josef Hrdlička. České Budějovice 2003.

Z Lisova, Alžběta Lidmila: *Rodinné paměti*. Ed. Jana Ratajová. Dolní Březany 2002.

Z Valdštejna, Adam mladší: *Deník Adama mladšího z Valdštejna 1602–1633*. Edd. Marie Koldinská a Petr Mat'á. Praha 1997

Použité prameny:

Borovský, Tomáš a kol.: *Úvod do studia dějepisu 1*. Brno 2014.

<http://kpvhas.ff.cuni.cz/paleografie/gallery/gallery336.html> (květen 2021)

<https://theoldtimey.com/history-of-the-diary/> (květen 2021)

<https://www.britannica.com/art/diary-literature> (květen 2021)

<https://www.jstor.org/stable/3663979?seq=1> (květen 2021)

Vypracovaly Martina Holíková a Aneta Krejsková